

12. ULUSAL EKOLOJİ VE ÇEVRE KONGRESİ

12. ULUSAL EKOLOJİ VE ÇEVRE KONGRESİ

FETHİYE KUMSALLARINDAKİ DENİZ KAPLUMBAĞALARININ ÖLÜM SEBEPLERİ**Eyüp BAŞKALE**, Yusuf KATILMIŞ, Musa AZMAZ*Pamukkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak., Biyoloji Bölümü, Denizli, ebaskale@pau.edu.tr*

Amaç: Ülkemiz Akdeniz kıyılarında mevcut 21 deniz kaplumbağası üreme kumsallarında yuva yapan iki farklı deniz kaplumbağası (*Caretta caretta*, *Chelonia mydas*) vardır. Fethiye kumsalları bu yuvalama kumsalları içerisinde en önemlilerinden birisidir. Çok uzun yıllardan beri dünya sularında yaşayan deniz kaplumbağalarının yuvalama kumsalları yavaş yavaş azalmakla beraber çevresel ve antropojenik faktörler gibi nedenlerle risk altına girmektedir. Son zamanlarda deniz kaplumbağalarının yuvalama aktiviteleri ve korunmaları hakkında yapılan araştırmalar artmasına rağmen herhangi bir sebepten dolayı ölen deniz kaplumbağalarına yönelik envanter çalışması çok az sayıda bulunmaktadır. Bu kapsamda turizm aktivitesinin giderek arttığı Fethiye kumsallarında tespit edilen ölü deniz kaplumbağalarının ölümüne sebep olan etkenlerin ve envanter çalışmasının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Gereçler ve Yöntemler: Deniz kaplumbağalarının araştırılması, izlenmesi ve korunması çalışmaları esnasında kıyıya vuran veya ihbar sonucunda bilgi aldığımız ölü deniz kaplumbağalarının bulunduğu noktaya gidilerek öncelikle morfolojik incelemeler yapılmış eğer gerekli ise otopsi yapılarak ölüm sebebi belirlenmiştir. Daha sonra gerekli morfolojik ölçümleri yapılan ölü deniz kaplumbağalarının kötü kokuya, görüntü kirliliğine ve oluşabilecek mikrobiyal hastalıklara sebebiyet vermemek için Fethiye Orman Genel Müdürlüğü'nün kurumsal yardımı ile bulunduğu yerden alınarak uygun ortamda gömülmüştür. Tarafımızdan tespit edilemeyen ölü deniz kaplumbağalarına ait veriler ise Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün deniz kaplumbağalarının araştırılması, izlenmesi ve korunmasına yönelik proje sonuç raporlarından, bölgede çalışma yapan STK'lardan ve konu hakkında çalışma yapan araştırmacıların yayınlanmamış verilerinden elde edilmiştir.

Sonuç: Ölü deniz kaplumbağalarına ait veriler 2000-2014 yılları arasındaki üreme dönemleri esnasında elde edilmiştir. Bu kapsamda 33 *C. caretta* ve 9 *C. mydas* olmak üzere toplam 42 ölü deniz kaplumbağası tespit edilmiştir. Tespit edilen bu deniz kaplumbağalarından 11 *C. caretta* ve 3 *C. mydas* olmak üzere toplam 14 (% 33,35)'ü Bot çarpması-Pervane kesiği, 8 *C. caretta* ve 2 *C. mydas* olmak üzere toplam 10 (% 23,8)'u Balıkçılık faaliyetleri, 3 *C. caretta* (% 7,15) Plastik poşet, 11 *C. caretta* ve 4 *C. mydas* olmak üzere toplam 15 (% 35,7)'i ise tespit edilemeyen diğer etkenler tarafından ölmüştür. Ayrıca, arazi çalışmaları sırasında ölü olarak tespit edilen toplam 4 Nil kaplumbağasından (*Trionyx triunguis*) 2 tanesi Bot çarpması-Pervane kesiği nedeniyle ölürlenirken diğer ikisinin ise ölüm sebebi tespit edilememiştir.

Bu veriler ışığında Fethiye kumsallarında artan turizm aktiviteleri (Motor sporları vs.), balıkçılık faaliyetleri ve denize atılan plastik çöplerin ergin deniz kaplumbağalarının hayatlarını tehlikeye attığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fethiye, *Caretta caretta*, ölü kaplumbağa, Koruma

Teşekkür: Bu çalışma, T. C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tarafından desteklenmiştir.